

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 204/2022
22.09.2022. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Матковић Стефановић и Татјане Миљуш, чланова већа, у парници тужиоца АИК Банка АД Београд, Булевар Михајла Пупина број 115Ћ, Нови Београд, чији је пуномоћник Предраг Гроза, адвокат у ..., против туженог ЈП „Путеви Србије“ Београд, Булевар Краља Александра број 282, уз учешће умешача на страни туженог Стечајна маса Предузећа за путеве „Београд“ АД Београд – у стечају, чији је пуномоћник Александар Мајкић, адвокат у ..., ради исплате дуга, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда 5Пж 5754/20 од 17.09.2021. године, у седници већа одржаној 22. септембра 2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

Ревизија тужиоца **СЕ УСВАЈА, УКИДАЈУ СЕ** пресуда Привредног апелационог суда 5Пж 5754/20 од 17.09.2021. године и пресуда Привредног суда у Београду 13П 2558/17 од 15.10.2020. године и предмет се враћа Привредном суду у Београду на поновно суђење.

Образложење

Привредни апелациони суд је пресудом 5Пж 5754/20 од 17.09.2021. године одбио жалбу тужиоца и потврдио пресуду Привредног суда у Београду 13П 2558/17 од 15.10.2020. године којом је одбијен тужбени захтев да се обавезе тужени да тужиоцу плати износ од 38.151.988,91 динар са законском затезном каматом почев од 27.09.2011. године до исплате, као неоснован и одлучено да свака странка сноси своје трошкове поступка. Одбијен је захтев умешача за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију, којом побија другостепену пресуду због битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку које су учињене у поступку пред другостепеним судом и због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду по одредбама члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/2011 ... 18/2020) и закључио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању на коме су засноване нижестепене пресуде, тужилац, као банка кредитор је са Предузећем за путеве „Београд“ ад Београд (чија стечајна маса је умешач у овој парници) као корисником кредита закључио 11.08.2011. године уговор о кредиту за износ од 38.000.000,00 динара, што је тада представљало динарску противвредност од 369.028,06 евра, са роком враћања до 26.09.2011. године и предвиђеном каматом. Испуњавајући уговорну обавезу, корисник кредита је уговором о залози права потраживања од 11.08.2011. године у корист тужиоца zaloжио своје потраживање према туженом из Уговора о обављању радова на одржавању и заштити регионалних и магистралних путева са Анексом број 10, засновано на привременој ситуацији број 1 од 01.10.2010. године на износ од 45.251.564,21 динар, ради обезбеђења новчаног потраживања тужиоца по уговору о кредиту. Уписано је заложно право у Регистар заложних права на покретним стварима, 11.08.2011. године, за основни износ обезбеђеног потраживања од 38.000.000,00 динара и максимални износ од 65.251.564,21 динар, јер је за износ од 20.000.000,00 динара засновано заложно право на потраживању по налогу туженог за редовно одржавање путева I и II реда за август месец 2011. године. Тужени је примио обавештење о постојању заложног права потраживања уписаног у регистар заложних права, 15.08.2011. године, којим је упућен да по основу заложених потраживања плаћа тужиоцу. Утврђено је да је укупна вредност од стране Предузећа за путеве „Београд“ изведених радова редовног одржавања путева I и II реда за август 2011. године са ПДВ-ом 2.599.368,87 динара. Утврђено је да је у другој парници донета пресуда Привредног суда у Београду 12П 3965/18 дана 29.01.2020. године, правноснажна 10.09.2020. године, којом је обавезан овде тужени да овде умешачу као тужиоцу у тој парници, исплати износ од 45.251.564,21 динар са законском затезном каматом од 30.07.2010. године до исплате по основу неисплаћене цене за изведене радове на раскрсницама М и Р путева на територији Општине Аранђеловац по привременој ситуацији број 1 за јули месец 2010. године. Тужени није исплатио тужиоцу доспело потраживање из уговора о кредиту који је тужилац закључио са Предузећем за путеве „Београд“, а које потраживање је обезбеђено уписаним заложним правом на потраживању умешача према туженом по основу привремене ситуације број 1, октобар 2010. године на износ од 45.251.564,21 динар са припадајућим порезом и по основу хитног налога број 953-6590/1 од 28.07.2010. године.

У току поступка, над Предузећем за путеве „Београд“ је отворен поступак стечаја 03.12.2015. године. Првостепени суд је закључио да је тужилац тиме изгубио активну летигимацију, односно право да од туженог као свог дужника захтева исплату потраживања, јер потраживања која су предмет ове парнице представљају имовину Предузећа за путеве „Београд“ и као таква улазе у његову стечајну масу, а тужилац се не може намиривати мимо стечаја, већ само на начин и под условима прописаним Законом о стечају. То је разлог због кога је првостепени суд одбио тужбени захтев.

Другостепени суд је одлуку засновао на одредби члана 80. став 2. Закона о стечају, према којој се разлучна права, односно права на одвојено намирење остварују искључиво у стечајном поступку (осим у случају укидања забране извршења и намирења из члана 93. став 1. Закона о стечају), те на закључку да је стечајни дужник једини активно легитимисан да тражи наплату потраживања, након чега из добијених средстава исплаћује разлучним повериоцима који су имали успостављено обезбеђење на потраживању стечајног дужника према његовом дужнику. Како је поступак стечаја

отворен над залогодавцем, Предузећем за путеве „Београд“, то је тужилац имао обавезу да у стечајном поступку пријави своје разлучно право, јер потраживања која су предмет ове парнице представљају имовину залогодавца, а тужилац се не може намирити мимо стечаја. У односу на чињеницу да је тужени по правноснажној пресуди која је била донета у овој парници платио потраживање из тужбеног захтева тужиоцу, другостепени суд образлаже да је у овој парници тужилац изгубио правни основ за намирење од туженог, тиме што је Врховни касациони суд укинуо пресуду Привредног апелационог суда Пж 5292/14 од 20.01.2016. године, донету након отварања поступка стечаја над умешачем, и пресуду Привредног суда у Београду П 581/12 од 23.05.2014. године и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење. Тужиоцу је било познато да има обезбеђено потраживање према Предузећу за путеве „Београд“, обухваћено неправноснажном пресудом и био је дужан да исто пријави у поступку стечаја над својим дужником, без обзира што је тужени у међувремену извршио исплату тужиоцу. Ово без обзира на околност да је тужени као дужник заложеног потраживања, од тренутка писменог обавештења о залози 15.08.2011. године, могао дуг испунити само према заложном повериоцу, по одредби члана 11. Закона о заложном праву на покретним ствари и правима уписаним у регистар. Ово зато, што потраживање представља имовину стечајног дужника, то се као *lex specialis* има примењивати Закон о стечају, а не Закон о заложном праву на покретним стварима и правима уписаним у регистар. Са друге стране, другостепени суд истовремено наводи да пропусти тужиоца да пријави своје потраживање по истом основу као разлучно потраживање у поступку стечаја над главним дужником није од утицаја на основаност тужбеног захтева, јер тужени не може бити двапут обавезан на исплату једног истог потраживања: главном дужнику и заложном повериоцу. Коначно, став је другостепеног суда да је правилна првостепена пресуда, јер тужени не може бити двоструко обавезан на исплату једног истог потраживања – главном дужнику и тужиоцу као заложном повериоцу. Другостепени суд закључује да парница која је правноснажно окончана између умешача и туженог обухвата заложено потраживање од 45.251.564,21 динар по привременој ситуацији број 1 и од наступања правноснажности те пресуде (10.09.2020. године) то потраживање постало је део стечајне масе и од тог тренутка једино је овде умешач овлашћен да тражи исплату потраживања од овде туженог.

Врховни касациони суд не прихвата за правилну изнету примену материјалног права.

Предмет тужбеног захтева је износ од 38.151.988,91 динар са законском затезном каматом, кога тужилац тражи од туженог као дужника заложеног потраживања, које потраживање проистиче из изведених радова Предузећа за путеве „Београд“ по привременој ситуацији број 1, за месец октобар 2010. године на периодичном извођењу радова на раскрсници М и Р путева на територији Општине Аранђеловац и изведених радова по Налогу туженог број 953/11990/11 за редовно одржавање путева првог и другог реда за август 2011. године.

У овој парници је донета пресуда П 581/12 од 23.05.2014. године, која је потврђена пресудом Привредног апелационог суда Пж 5292/14 од 20.01.2016. године, након отварања стечајног поступка над залогодавцем Предузећем за путеве „Београд“ 03.12.2015. године. Тужилац у ревизији указује да је имао правноснажну и извршну

пресуду против туженог у време када је још трајао рок за пријаве потраживања у стечајном поступку над залогодавцем. У току тог рока тужилац је примио добровољно намирење, односно уплату туженог, дана 03.03.2016. године по правноснажној и извршној пресуди. Дакле, тужилац сматра да није имао разлога нити основа за подношење пријаве потраживања у поступку стечаја над залогодавцем, у ситуацији када је примио добровољно испуњење потраживања од туженог.

Након тога, решењем Прев 131/16 од 18.01.2017. године Врховног касационог суда, укинута су пресуда Привредног апелационог суда Пж 5292/14 од 20.01.2016. године и пресуда Привредног суда у Београду П 581/12 од 23.05.2014. године, и предмет у овој парници је враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Врховни касациони суд, пре свега, налази да пресудом по тужби овде умешача против овде туженог за исплату износа од 45.251.564,21 динар по привременој ситуацији број 1 није одлучено о основаности тужбеног захтева у овој парници, овде тужиоца према истом туженом. Доношењем пресуде Привредног суда у Београду П12 П 3965/18 од 29.01.2020. године није расправљен однос између овде тужиоца као заложног повериоца и туженог као дужника заложеног потраживања. Расправљен је однос између залогодавца и његовог дужника, који је и дужник заложеног потраживања. У тој парници је свакако била битна чињеница и то да је тужени исплатио потраживање заложном повериоцу. Међутим, одлука суда у тој парници не решава ову парницу, како то закључује другостепени суд када у разлозима одлуке наводи да тужени не може двапут бити обавезан и то прво главном дужнику, а затим и заложном повериоцу.

У овој парници битна чињеница јесте да је тужени дужник заложеног потраживања, да је обавештен о постојању заложног права потраживања уписаног у регистар заложних права још 15.08.2011. године и да је заложено потраживање измирио тужиоцу који је заложни поверилац. Према одредбама Закона о закону о заложном праву на покретним стварима и правима уписаним у регистар („Службени гласник РС“ бр. 57/2003, 61/2005, 64/2006, 99/2011, 31/2019) којим се уређује залога права ради обезбеђења потраживања повериоца, намирење заложног повериоца и престанак заложног права, у члану 10. одређено је да се заложно право на потраживању стиче на основу уговора о залози потраживања уписом у Регистар залогa, што је конкретно тужилац стекао. Дејство залогa потраживања је такво да од дана достављања обавештења о постојању заложног права дужник заложеног потраживања може испунити дуг само заложном повериоцу, а не и залогодавцу, осим ако је заложни поверилац дао друкчија упутства (члан 11.). Законом је уређен престанак заложног права између осталог и престанком потраживања исплатом дуга. Ако потраживање заложног повериоца престане исплатом дуга или на други начин, заложно право престаје и брише се из Регистра залогa (члан 51.). Тиме, брисање заложног права из Регистра залогa има деклараторно дејство. Да је то тако, произилази и из одредбе члана 55. истог Закона, према којој се брисање заложног права из Регистра залогa може тражити на основу судске одлуке којом се утврђује да је престало заложно право (дакле пре брисања из Регистра залогa).

Из овог даље произилази закључак да је заложно право које је тужилац стекао уписом у Регистар залогa престало исплатом дуга од стране туженог као дужника

заложеног потраживања. Према томе, тужиоцу, коме је престало потраживање према главном дужнику исплатом дуга од стране туженог, као дужника zaloженог потраживања, и коме је на тај начин престало и заложно право, не може се оспорити активна легитимација тиме што није пријавио то исто потраживање као обезбеђено залогом права потраживања у стечајном поступку над главним дужником. Чињеница да тужиоцу јесте измирено потраживање од стране дужника zaloженог потраживања, на основу чињенице да је установљено заложно право, не може се игнорисати због одредбе члана 8. Закона о заложном праву на покретним стварима и правима уписаним у регистар. Том одредбом, прописано је да се у случају стечајног поступка над имовином залогодавца, на намирење из вредности предмета заложног права примењују правила закона којим се уређује стечај. Међутим, то не значи да је престало заложно право, јер то тако не прописује ни Закон о заложном праву на покретним стварима и правима уписаним у регистар, нити Закон о стечају. Другостепени суд се позива на одредбу члана 80 став 2. Закона о стечају, према којој се отварањем стечајног поступка различно право остварује искључиво у стечајном поступку, у вези члана 93. став 1. према коме се од дана отварања стечајног поступка не може против стечајног дужника, односно над његовом имовином одредити и спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења. Међутим, те одредбе не значе престанаг заложног права отварањем стечајног поступка, нити се због тих одредаба може пренебрегнути чињеница да је тужени исплатио zaloжено потраживање тужиоцу који је заложни поверилац, по заложном праву које је установљено и није престало пре исплате. Дакле, због свега напред изнетог, ревизијски суд налази да је тужилац био овлашћен као заложни поверилац да прими намирење дуга исплатом од стране туженог као дужника zaloженог потраживања по заложном праву које није престало до тренутка исплате дуга од стране туженог. Тиме је потраживање тужиоца престало у мери у којој је потраживање намирено, као и његово заложно право, у мери у којој је обезбеђивало потраживање. Ово је од значаја за садржину тужбеног захтева о коме треба одлучити у даљем току поступка.

Због погрешне примене материјалног права од стране нижестепених судова, у поступку је остала нерасправљена висина доспелог обезбеђеног потраживања тужиоца. Утврђене су друге чињенице, о вредности радова изведених по налогу ЈП Путеви Србије број 953-11990 од 22.07.2011. године, и висина потраживања корисника кредита по привременој ситуацији бр. 1 од 01.10.2010. године које је обухваћено уговором о залози. Основано ревидент указује да предметно потраживање заснива и на заложном потраживању по хитном налогу број 953-11990/2011. То је разлог укидања нижестепених пресуда и враћања првостепеном суду на поновно суђење, по одредби члана 416. став 2. Закона о парничном поступку.

Осим тога, основано ревидент указује на контрадикторности у другостепеној пресуди, као на битне повреде одредаба парничног поступка. Те контрадикторности се очитују у ставу другостепеног суда о значају отварања стечајног поступка и доношења пресуде у парници између главног дужника и овде туженог. Затим и у ставу другостепеног суда да је од наступања правноснажности те пресуде (дакле 10.09.2020. године) то потраживање постало део стечајне масе и да је од тог тренутка једино умешач као главни дужник овлашћен да тражи исплату тог потраживања од овде туженог, иако је претходно изнет став да потраживање припада искључиво стечајном дужнику од момента отварања стечаја, од ког момента је тужилац изгубио активну

легитимацију. О указаном ће се водити рачуна у поновљеном поступку, код одлучивања о тужбеном захтеву након потпуно утврђеног чињеничног стања, уз околност да је обавезујући тужбени захтев у међувремену испуњен.

**Председник већа – судија
Бранко Станић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**